

Институт
за агростратегии
и иновации

14.10.2013 г.

**ЕВРОПЕЙСКО ПОДПОМАГАНЕ, ОБВЪРЗАНО
С ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ**

COUPLED SUPPORT

ИНСТИТУТ ЗА АГРОСТРАТЕГИИ И ИНОВАЦИИ

Плащания, обвързани с производството на земеделските стопани

На прага на стартиране на новия седемгодишен период за определяне на общи правила на схемите за директно подпомагане, все по-голямо значение има включването на плащания от Европейски фонд за гарантиране на земеделието за сектори или региони в страните членки, където специфичен вид производства или специфични земеделски сектори преодоляват определени трудности и са особено значими поради икономически и/или социални и/или екологични причини. В тази връзка компетентните държавни органи следва ясно и точно да определят приоритетите за обвързано подпомагане. Към момента обаче в България не е дадена никаква гласност на проблема и не се търси отговор на въпросите, свързани с допустимите сектори за получаване на обвързано подпомагане за периода 2014г. - 2020г. Факт е, че прилагането на специфични схеми за подпомагане, които да бъдат обвързани с производството, не са задължителни за държавите-членки, но при наличието на структура на стопанствата в България, при която преобладават малките стопанства, от особено значение е предоставянето на средства именно за тях.

Статистиката през последните няколко години показва, че стопанствата със земеделска площ до 1 хектар са 248 015 бр. (67% от общия брой стопанства), като те обработват около 2.3% от общата използвана земеделска площ на страната. Стопанствата, които не разполагат с никаква площ наброяват около 13 000 и формират съответно 5% от стопанствата с под 10 дка земеделска площ в страната. Така малките стопанства с до 10 дка в цялата страна наброяват 260 хил. или 70% от всички стопанства в страната. Освен това, имайки предвид секторите на дейност, стопанствата се намират в следното съотношение: стопанствата за овцевъдство със стандартен производствен обем (СПО) до 2000 евро са общо 9943 броя, което представлява 65,6% от всички стопанства в този сектор, тези със СПО до 4000 евро са 1625 броя; специализираните стопанства за козевъдство са 8843броя или 91,7% от всички козевъдни стопанства в страната, а тези със СПО до 4000евро са 1,8%; стопанствата говедовъдство - за млекопроизводство, оглеждане и угояване със стандартен производствен обем до 2000 евро са общо 2943бр. или 61,8% от всички стопанства в този сектор, а тези със СПО до 4000евро са 21,6%, а тези със стандартен производствен обем до 6000евро са едва 5,8% от всички говедовъдни стопанства в страната.

От горното става повече от ясно, че **обвързаната подкрепа може да се формулира така, че да покрива малките стопанства в сектори (животновъдство например) и райони със специфичен вид земеделие или такива, които имат специфични затруднения (планински например) и са особено важни по икономически, социални причини, или екологични причини с цел запазване на нивото на производството.** Обвързаната подкрепа ще бъде под формата на годишно плащане и ще бъде предоставяна в рамките на определени количествени лимити и базирана на фиксирани площи и продукцията или на фиксиран брой животни.

За **България** финансовата помощ по направление на обвързаните с производството директни плащания може да бъде в размер до 13% от общия бюджет за директни плащания, което възлиза на сума от порядъка на 90млн. евро на година за периода от 2015 година, явяваща се първа година на прилагане на схемата за всички държави-членки, до 2020 година. От горното следва, че финансовият пакет, който България може да приложи по това направление, е в такива размери, че да могат да бъдат обхванати голяма част от проблемите сектори на най-малките фермери. Също така значим е фактът, че процентът на финансовия пакет може да бъде увеличен с още две единици, ако държавата-членка вземе решение 2% от финансовия пакет по схемата да бъдат използвани за подпомагане в сектора за производство на протеинови култури.

Допустими за субсидия ще са секторите на производство, изброени по-долу, като всяка държава-членка сама определя направленията, към които ще насочи финансовите средства по схемата: *зърнени храни, маслодайни семена, протеинови култури, бобови растения, лен, коноп, ориз, ядки, картофено нишесте, мляко и млечни продукти, семена, овче и козе месо, говеждо и телешко месо, маслиново масло, копринени буби, сух фураж, хмел, захарно цвекло, захарна тръстика и цикория, плодове и зеленчуци.*

За сравнение, в таблица 1, може да се видят схемите за специфично подпомагане, които се прилагат в настоящия програмен период в България по силата на чл. 68 от Регламент 73/2009:

Таблица 1

Схеми за специфично подпомагане по чл. 68 от Регламент 73/2009

Схема за поддържане на производството на краве мляко в икономически уязвими ферми (НДКМ 1)

Схема за поддържане на производството на краве мляко в необлагодетелстваните райони (НДКМ 2)

Схема за поддържане на производството на краве мляко в нитратно уязвимите зони (НДКМ 3)

Схема за отглеждане на овце-майки и кози-майки в икономически уязвими общини в Южна България

Схема за отглеждане на овце-майки и кози-майки в необлагодетелствани райони

Схема за подобряване на качеството на плодове и зеленчуци, произвеждани в България

Като пример за адекватно и своевременно определяне на приоритетите в земеделието на национално ниво, ще цитираме скорошни изявления на конкретни личности относно прилагането на новата ОСП в няколко държави-членки на ЕС:

Като част от плана за прилагане на новата Обща селскостопанска политика, **Франция** отклонява 1 милиард евро към животновъдния сектор, като мярка за предотвратяване на проблемите на животновъдите в дългосрочен план.

Франсоа Оланд обяви, че от 2015 г. Франция ще въведе ново плащане за брой млечни крави, както и ново плащане за подпомагане отглеждането на говеда. Това, твърди той, ще стимулира както устойчивия бизнес на кланиците, така и развитието на кооперациите и производителите на хранителни продукти, както и на самите земеделски производители.

Също така се предвижда съществуващата помощ за планинските стопанства да бъде увеличена с 15% през следващата година. Изготвя се национален план за подпомагане на производството на растителни протеини, който сектор се очертава като кризисен през следващите години.

Оланд заявява, че помощите за пасища и агроекологични дейности ще продължат да се прилагат и в новата ОСП след 2015 година, от което ще се възползват близо 85 000 земеделски производители. Предвижда се допълнително стимулиране на животновъдите, подобно на сега действащото подпомагане по чл. 68 от Регламент №73/2009 за специфично подпомагане. Както и в момента, право на специфично подпомагане ще имат земеделски производители извън сектора на зърнопроизводството. Последните са по-малко зависими от получаване на помощи по ОСП. С поглед към бъдещето, Оланд заяви, че ще се добавят още 100 милиона евро за подпомагане на млади земеделски производители, както и за създаване на фонд за модернизация на стопанствата, за който френското правителство ще допринесе с финансови средства, които ще бъдат добавени към бюджета от европейско финансиране, а също така ще бъде включено и финансиране от местни и регионални фондове. Това, твърди той, ще създаде потенциал за общо финансиране от 200 милиона евро годишно, което според него е два пъти повече от текущо разпределените средства.”

Обвързаното подпомагане в **Шотландия** пък дава приоритет на стабилизирането на сектора на говедовъдството. Предоставянето на специфично подпомагане в този сектор играе ключова роля за поддържането му, показва направено проучване сред говедовъдите. Резултатите показват, че намаляването на безвъзмездната помощ гарантирано би довела до редуциране броя на животните в стопанствата.

Националният съюз на фермерите (NFUS) в Шотландия изготви няколко сценария за прилагане на специфично подпомагане в сектора и отправи запитване до фермерите относно въздействието на всеки един от тях върху стопанствата. Отговорите на фермерите показват, че ако субсидиите бъдат намалени с 10%, то 1/3 от 268 общо запитани говедовъди ще намалят броя на животните; ако субсидията бъде намален а 20%, то 2/3 от посочения по-горе брой ще намалят стадата си; при редуциране на финансовата помощ с 30%, то 1/3 от запитаните ще излязат от сектора на говедовъдството като цяло.

Шотландия в момента работи по схема, която осигурява плащане за говеда на производители, на база притежаваните права за плащане, съгласно прилагания инструмент за разпределение на субсидиите (методът за разпределение на правата за директно плащане ще изложим в отделна статия). Обвързано с производството подпомагане на този вид е опция при бъдещите мерки за подпомагане, и разбира се, обсъждат се и нови варианти, които в по-голяма степен да посрещнат нуждите в сектора.

На въпроса доколко подпомагането по схемата за обвързаното подпомагане за говеда влияе на развитието на фермите, половината от запитаните отговарят, че субсидия на стойност от 50 евро на животно би била достатъчна за поддържане на сегашната численост на отглежданите говеда, а 6% от фермерите дори биха увеличили числеността на стадата си. Според Нигел Милър, Председател на Националния съюз на фермерите в Шотландия, обвързаното подпомагане е само опция, която ако бъде разгърната по възможно най-ефективния начин и се прилага със същия интензитет като базовото плащане на площ, подпомагането на говедовъдите би могло да стимулира сериозно в цялост производствената верига в сектора, а също така е от особено значение за тези, които работят в сферата на преработка и продажба на говеждо.

За големите производители на говеждо месо в Шотландия, въвеждането на прогресивно намаляване на субсидиите или въвеждането на таван на помощите, възлизаци над 150 000 евро обща директна субсидия, би оказало сериозно влияние върху бизнеса им (този таван на базовите директни плащания е приложим и за България, подробна информация за който е изложена в статията „Преразпределителното плащане – алтернатива в новата ОСП“). Анализът в сектора показва, че дори и най-малкото сътресение в сектора на говедовъдството би имало сериозни последствия за животновъдните стопанства, което е стимул държавата, в лицето на компетентните институции и неправителствени организации, да изготви стратегия и насоки за подпомагане на приоритетни сектори, при които вероятността за изпадане в криза е реално съществуваща.

Както се вижда от информацията по-горе, останалите държави-членки понастоящем имат сериозно разработени концепции за направлението, по които ще бъдат предоставяне средства за обвързано подпомагане. Както бе упоменато по-горе, този вид директни субсидии ще бъдат прилагани от началото на 2015 година, по смисъла на новия регламент за директни плащания 2014-2020. Поради тази причина е необходимо осигуряването на плавен преход между двете програми, с оглед различията в секторите и ставките на финансиране и с цел избягване на кризи сред земеделските производители, които се възползват от помощта. Именно това е причина за възникнали несъгласия в етапа на преговори по новата ОСП между различните страни-членки на ЕС по отношение на размера на субсидията и

допустимите сектори, за които се предоставя. Франция, Австрия, Испания, Ирландия, Естония, Люксембург искат да бъде дадена по-голяма свобода по отношение на допустимите сектори, докато България, Гърция, Кипър, Словения преговарят за по-висок процент на финансиране на 2014г., която е преходна година към новата Обща селскостопанска политика. В сега действащата програма, процентът на финансиране за обвързано подпомагане не можеше да надвишава 3,5% от общия бюджет, и то само в секторите на памук, овцевъдство и говедовъдство, както и някои силно уязвими сектори, характерни за всяка конкретна държава-членка. Пред България стои сериозната задача да съумее да изгради механизъм за приемственост между сега действащата програма и новата такава за периода 2014-2020. Регламентацията на ДПП 2014-2020 позволява да се предоставя финансиране до 13% от общия бюджет на земеделските производители, които извършват дейност в секторите, обхващащи доста по-широк периметър от сега допустимите. Именно поради тази причина, по време на преговорите за реформиране на Общата селскостопанска политика, България настояваше за увеличаване на процента на финансиране за обвързано подпомагане през преходната 2014 година, през която ставката на финансиране остава непроменена спрямо прилаганата до момента и е в размер на 3,5%. Разбира се, последното подлежи на преговори, като окончателното решение на Комисията предстои да бъде взето в края на настоящата година.

Когато се коментира обвързаната подкрепа, то неизбежно следва да се споменат и схемите за национални доплащания, които прилагаме в момента в РБ и които в общи линии биха могли да се включат в секторите на обвързаното подпомагане в следващия програмен период:

Таблица 2

Национални доплащания по Регламент 73/2009

Национални доплащания за говеда (схема, необвързана с производството)

Национални доплащания за крави с бозаещи телета (схема, обвързана с производството)

Национални доплащания за овце-майки и/или кози-майки (схема, обвързана с производството)

През новия период на подпомагане по схемите, т.е. от 2015 година, националните доплащания ще се трансформират в „преходно национално подпомагане“. Последните обаче могат да се прилагат единствено за секторите, които са били подпомагани през 2013 година по схемите на националните доплащания (вж. таблица 2). Също така, размерът на ставката, която следва да бъде предоставяна от националния бюджет по схемите за преходно национално подпомагане, са нормативно фиксирани и размерът им намалява всяка следваща година до достигане на пълния размер на финансиране от ЕС през 2020 година. По мнение на Института за агростратегии и иновации, следва да бъде направен сериозен анализ

на общия размер на сумите, които бих били разпределени, ако тези сектори бъдат подпомагани по схемите за обвързаното подпомагане, финансиране изцяло със средства от ЕФГЗ, спрямо размерът на сумите, които бих били предоставени от националния бюджет, прилагайки заложената в приложимия регламент формула. Също така от значение се явява обстоятелството доколко тези сектори биха били ефективно подпомагани, ако тяхното финансиране не премине в приложното поле на обвързаното подпомагане по ЕФГЗ. Практически пример в насока на ефективно усвояване на средствата е финансирането на животновъдите по реда на обвързаното подпомагане от Европейски фонд за гарантиране на земеделието. Това означава, че размерът и интензитетът на субсидиите ще бъдат фиксирани по секторни направления от общия бюджет за обвързано подпомагане, което би създавало прозрачност и предвидимост на безвъзмездния финансов ресурс, който биха получили животновъдите през следващите няколко години. Последното неизменно ще увеличи устойчивостта на сектора и конкурентноспособността на животновъдните стопанства.

Бихме могли да дадем още много примери, които да демонстрират възможностите за управление на европейските финансови средства по начин, който в най-голяма степен да посрещне нуждите на земеделските производители и да спомогне за решаване на проблемите в селскостопанската политика на България. Поставени пред началото на един нов седемгодишен период, през който бъдещето на българските земеделски стопани и животновъди отново основно ще зависи от европейски средства, ясно си даваме сметка, че българското общество е в пълна информационно затъмнение за работата на компетентните държавни органи и за решенията, които се вземат, ако изобщо се вземат....

Институт
за агростратегии
и иновации

Източници:

agraeurope.com

mzh.government.bg

ec.europa.eu

